

Zitierhinweis

Pánek, Jaroslav: Rezension über: Jana Janišová / Dalibor Janiš, Zemské zřízení Markrabství moravského z roku 1516. (Počátky kodifikace zemského práva na Moravě), Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2013, in: Český časopis historický, 2016, 1, S. 233-234, DOI: 10.15463/rec.608130812

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

zejících se v textech. Součástí publikace je i seznam zjištěných rukopisů (s. 235–245), použité odborné literatury a rejstřík. Monografie přináší cenný pohled na oblast, která byla dosud značně opomíjená. Její vydání umožní zájemcům o starší německy psanou lékařskou literaturu, ale i odborníkům v oboru historie medicíny či farmacie nahlédnout do řady textů, které dosud nebyly publikovány. Kniha se stane nepochybně rovněž důležitým zdrojem textů např. pro semináře historického vývoje němčiny na katedrách germanistiky filozofických fakult.

Jisté rozpaky však působí rejstřík v závěrečné části monografie. Všichni, kdo studují podobné monografie, zřejmě budou souhlasit se slovy připisovanými Thomasi Carlylemu: „Rejstřík bez knihy mi byl mnohokrát k užitku, kniha bez rejstříku nikdy.“ Recenzovaná monografie rejstřík sice obsahuje, avšak jeho zpracování je nedostatečné. Stránkové odkazy u některých hesel neodpovídají vždy realitě (namátkou u hesla *abrotanum* jsou uvedeny mimo jiné stránky 96, 97 a 99, na nichž se toto slovo nenachází; u hesla *acetosa* nesouhlasí stránky 103 a 137 apod.), především však není dodržena běžná zásada, že u hesel v rejstříku ke starým textům jsou vedle centrálního hesla uvedeny všechny tvary slova v textu se vyskytující (v rejstříku monografie je naopak spíše výjimkou, když je kromě jednoho tvaru uvedeno tvarů více; např. heslo *absinthum* má na uvedených stránkách 97 a 98 zastoupení pouze ve tvaru *absintheum*, avšak tato podoba se v rejstříku nevyskytuje; u hesla *acorus* chybí i tvary *acoris* a *acorys*, u hesla *theriaca* je sice uveden tvar *tiriaca*, ale chybí tvar *tyriaca*, který lze na avizovaném místě – na stránce 133 – najít). Konečně připomeňme, že nejsou podchyce-

ny všechny stránky, na nichž se dané výrazy vyskytují (např. u slova *coriandrum* není zaznamenán výskyt na s. 133, na níž se nachází tvar *coriander*, nebo u hesla *nitrum* chybí zachycení tvaru *niter* na s. 134). Za značný problém je třeba považovat fakt, že některá důležitá slova z textů v rejstříku zcela chybějí (např. *aschensmaltz*, *potonica*, *dufft stain*, *pley äsch* a řada dalších). Je škoda, že nedostatečně zpracovaný rejstřík snižuje kvalitu jinak dobře zpracované monografie.

Libuše Spáčilová

Raný novověk

Jana JANIŠOVÁ – Dalibor JANIŠ
Zemské zřízení Markrabství moravského z roku 1516 (Počátky kodifikace zemského práva na Moravě)

Olomouc, Iuridicum Olomoucense –
Právnická fakulta Univerzity Palackého
v Olomouci 2013, 196 s.,
ISBN 978-80-87382-34-9.

Monografie manželů Janišových přináší dílčí výsledky dlouhodobého studia zemského práva na raně novověké Moravě. Soustřeďuje se na rozbor badatelsky dosud opomíjeného zemského zřízení z počátku 16. století a přináší jeho kritickou edici, zahrnující jednak dobový tisk, jednak rukopisné předlohy. Zařazuje tuto problematiku do kontextu nejen českého státu, ale i širší střední Evropy a navazuje na publikaci *Vladislavské zřízení zemské a počátky ústavního zřízení v českých zemích (1500–1619)* z roku 2001; toto kolektivní dílo, na němž se D. Janiš významně podílel, se zřetelem k pramennému výzkumu i k novější literatuře zřetelně prohlubuje. Autoři rozebírají a hodnotí Tovačovskou knihu, landfrýd, sněmovní usnesení a soud-

ní nálezy jako výchozí zdroje zemského práva. Neoficiální a v době platnosti nikdy tiskem nevydanou Tovačovskou knihu oceňují tak, že „od okamžiku svého vzniku fakticky plnila úlohu moravského zemského zřízení“ (s. 20), zároveň však připouští její slabinu, která na rozdíl od Vladislavského zřízení zemského spočívala v tom, že nebyla uznávána králem a při formulaci klíčových článků o vztahu mezi panovníkem a stavy nebyla pro něho závazná. V tom spočívala Achillova pata snah o vyjádření politických nároků moravských stavů ústavní formou; lze připustit, že právě tato skutečnost prohlubovala sklon předbělohorských moravských stavů ke zdůrazňování ustálené právní tradice (zejména v regulaci konfesijně politických poměrů) oproti tlaku českých stavů na zakotvení všech svobod (včetně náboženské) v psaných privilegiích.

Ačkoli je zachováno málo pramenů, autorům se podařilo vystihnout hlavní obrysy olomouckého sněmovního jednání, na němž bylo v lednu 1516 přijato zemské zřízení; důležitý je jejich komparativní pohled, který srovnává moravské zřízení s usneseními českého zemského sněmu a se soudobými policejními řády. Přestože se zemské zřízení z roku 1516 ani následující moravská zřízení nevyznačovala promyšlenou koncepcí a v návaznosti na sněmovní usnesení a landfrýdy kombinovala hmotně právní a procesní záležitosti, autoři po rozboru 26 článků provedli systemizaci jeho obsahu. Zvláštní pozornost věnovali ustanovení landfrýdu a jeho platnosti, stíhání a trestání rušitelů zemského míru, dále zemské hotovosti a jejímu využití v případě násilného obsazování hradů či měst po jejich protiprávním záboru, okolnostem stavby hradů a dílčím policejním ustanovením. Samostatné kapitoly jsou věnovány

zemskému soudu a jeho agendě, sirotčím záležitostem, majetkovému a dědickému právu, institutu záští („odpovědi“) a trestnímu právu včetně tortury.

Pěčlivá edice je – kromě formálních textologických náležitostí – opatřena velmi obsáhlým poznámkovým aparátem, který detailně identifikuje v zemském zřízení z roku 1516 zmíněné osoby a upozorňuje na analogické či rozdílné znění dalších právních pramenů; podrobně dokumentuje souvislosti s Tovačovskou knihou, pozdějšími zemskými zřízeními a dalšími prameny, stejně jako odlišnosti od nich. Propojení analytické studie s edicí a s jejím důkladným kritickým aparátem, ale také s výborně zpracovaným věcným rejstříkem vytváří z knihy Jany a Dalibora Janišových obecně užitečnou pomůcku k poznání právního života českých zemí na počátku novověku.

Jaroslav Pánek

Tabita LANDOVÁ

Liturgie Jednoty bratrské (1457–1620)

Červený Kostelec, Pavel Mervart 2014,
510 s., ISBN 978-80-7465-079-6.

České dějepisectví věnovalo problematice bohoslužebného života Jednoty bratrské celou řadu dílčích příspěvků, komplexního uchopení tohoto tématu bylo však dosaženo teprve v monografii Tabity Landové, která se snaží postihnout liturgickou praxi bratrského společenství od jeho počátků až do přelomového roku 1620. Kromě obsáhlého historického pojednání kniha nabízí rovněž edici povětšinou nevydaných agend či liturgických formulářů. Právě tyto spisy sloužily Landové jako klíčový pramen. Autorka však přihlédla i k dalším zdrojům (kancionály, katechismy, historiografická díla).

